Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i (ÇBSDOÖ) C Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i (ÇBSDOÖ) C Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19234

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i (ÇBSDOÖ) C Formu, bireylerin sa?l?k durumlar?n?n kontrolünü hangi faktörlere atfettiklerini ölçen çok boyutlu bir psikolojik ölçektir. Ölçek, bireyin sa?l?k inançlar?n? içsel, ?ans ve güçlü di?erleri (doktorlar, profesyoneller) gibi temel boyutlarda de?erlendirir. Bu formun Türkiye geçerlik ve güvenirlik çal??mas?, Dedecan (2013) taraf?ndan yüksek lisans tezi kapsam?nda bir uyarlama çal??mas? olarak gerçekle?tirilmi?tir. Çal??ma, ölçe?in Türkçe konu?an popülasyonda psikometrik aç?dan uygunlu?unu ve yap?sal bütünlü?ünü kan?tlamay? amaçlam??t?r.

Anahtar Kelimeler

Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda??, ÇBSDOÖ, Sa?l?k Psikolojisi, Denetim Oda??, Sa?l?k ?nançlar?, Ölçek Uyarlama, Psikometri.

Yazarlar

Irmak Arslan (Sorumlu Yazar), I. Dedecan (Uyarlama Çal??mas?)

Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin sa?l?k sonuçlar?n?n kayna??n? nerede gördüklerini (kendi içsel çabalar?, d??sal ?ans faktörleri veya sa?l?k profesyonelleri) belirlemektir. Bu uyarlama çal??mas?, Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i C Formu'nun Türkçe versiyonunun kültürel ba?lamda geçerli ve güvenilir bir ölçüm arac? olarak kullan?l?p kullan?lamayaca??n? test etmek amac?yla yap?lm??t?r. Ölçek, özellikle sa?l?k davran??lar?n?, hastal?kla ba?a ç?kma stratejilerini ve tedaviye uyumu yordamada kullan?lmak üzere tasarlanm??t?r.

Yap?

Ölçülen psikolojik yap?, bireyin sa?l?k kontrolüne dair at?flar?n? içeren **Sa?l?k Denetim Oda??** (Health Locus of Control) kavram?d?r. Bu kavram, Denetim Oda?? (Locus of Control) teorisinin sa?l?k alan?na özgü bir uygulamas?d?r. ÇBSDOÖ C Formu, bireylerin sa?l?k sonuçlar?n? dört temel boyutta alg?lay???n? ölçer:

?ç Sa?l?k Denetim Oda??: Bireyin sa?l???n? koruma veya iyile?tirme sorumlulu?unu kendi davran??lar?na ve çabalar?na atfetmesi.
?ans Sa?l?k Denetim Oda??: Bireyin sa?l?k durumunun tamamen kader, ?ans veya tesadüfi olaylar taraf?ndan belirlendi?ine inanmas?.
Doktorlar Sa?l?k Denetim Oda??: Bireyin sa?l???n?n iyile?mesini veya kötüle?mesini yaln?zca doktorlar?n yetene?i ve kararlar?na ba?lamas?.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Güçlü Di?erleri Sa?l?k Denetim Oda??: Bireyin sa?l???n?n doktorlar d???nda kalan di?er güçlü ki?ilerin (aile, hem?ireler vb.) eylemleri taraf?ndan kontrol edildi?ine inanmas?.

Geçerlik

Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?inin yap? geçerli?ini incelemek için temel bile?enler analizi (Principal Component Analysis - PCA) uygulanm??t?r. Analiz öncesinde, örneklem uygunlu?u (sampling adequacy) ve Bartlett Sphericity testleri gerçekle?tirilmi?tir. Bu testler, verilerin faktör analizi için uygun olup olmad???n? belirlemek aç?s?ndan kritiktir.

Analizler sonucunda elde edilen istatistiksel veriler, ölçe?in yap?sal geçerli?ini desteklemektedir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsay?s? 0.797 olarak bulunmu?tur; bu de?er, verilerin faktör analizi için yeterince uygun oldu?unu göstermektedir (genellikle 0.60 üzeri kabul edilir). Bartlett Sphericity testi sonuçlar? ise χ^2 de?eri 1141.271, serbestlik derecesi df(153) ve p=0.000 olarak istatistiksel aç?dan anlaml? bulunmu?tur. Ayr?ca, madde analizi sonucunda tüm madde toplam korelasyon de?erlerinin 0.20'nin üzerinde oldu?u rapor edilmi?tir, bu da maddelerin ölçe?in genel yap?s?yla tutarl? oldu?unu göstermektedir.

Güvenirlik

ÇBSDOÖ C Formu'nun iç tutarl?l?k güvenirli?i Cronbach Alfa katsay?s? ile hesaplanm??t?r. Toplam ölçek için hesaplanan güvenirlik de?eri 0.82 olarak rapor edilmi?tir, bu da ölçe?in genel olarak yüksek bir iç tutarl?l??a sahip oldu?unu göstermektedir. Alt ölçeklerin güvenirlik de?erleri ise a?a??daki gibidir:

?ç Sa?l?k Denetim Oda?? alt ölçe?i için 0.88.
?ans Sa?l?k Denetim Oda?? alt ölçe?i için 0.83.
Doktorlar Sa?l?k Denetim Oda?? alt ölçe?i için 0.72.
Güçlü Di?erleri Sa?l?k Denetim Oda?? alt ölçe?i için 0.57.

Alt ölçek güvenirlik de?erlerinin ço?unlu?u kabul edilebilir aral?kta olmakla birlikte, **Güçlü Di?erleri Sa?l?k Denetim Oda??** alt ölçe?inin güvenirlik katsay?s?n?n (0.57) di?er alt ölçeklere k?yasla daha dü?ük oldu?u dikkat çekmektedir. Bu durum, bu alt ölçe?in kültürel farkl?l?klar veya madde yap?s? nedeniyle daha az tutarl? çal??t???n? dü?ündürebilir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerli?ini kan?tlamak amac?yla uygulanan temel bile?enler analizi, ÇBSDOÖ C Formu'nun orijinal çok boyutlu yap?s?n? destekler nitelikte sonuçlar vermi?tir. Analiz, ölçe?in sa?l?k denetim oda??n? içsel, ?ans ve d??sal güçlü otoriteler gibi farkl? faktörlere ay?rma yetene?ini test etmi?tir. Analiz sonuçlar?, verilerin faktör ç?kar?m?na uygun oldu?unu gösteren

ARABPSYCHOLOGY.COM

güçlü istatistiksel kan?tlar sunmaktad?r.

Özellikle KMO katsay?s?n?n 0.797 olmas?, veri setinin faktör analizi için yeterli örnekleme uygunlu?una sahip oldu?unu teyit ederken, Bartlett Sphericity testinin anlaml?l??? (p=0.000), de?i?kenler aras?nda korelasyon bulundu?unu ve faktörle?tirmenin de?erli oldu?unu göstermi?tir. Bu bulgular, ölçe?in Türkiye örnekleminde de beklenen çok boyutlu yap?y? korudu?unu ve yap?sal geçerli?e sahip oldu?unu ortaya koymaktad?r.

Ölçek Bilgileri

Test Çe?idi: Uyarlama

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), ?ngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Uyarlama çal??mas? yüksek lisans tezi kapsam?nda gerçekle?tirilmi?tir.)

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Genellikle yeti?kin popülasyon)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'de yüksek lisans tezi kapsam?nda toplanan örneklem üzerinden psikometrik özellikleri incelenmi?tir.

Test Metodolojisi: Ölçek, 6 dereceli Likert tipi bir yan?t format? kullan?r. Kullan?lan derecelendirme seçenekleri ?unlard?r: "kesinlikle kat?lm?yorum, kat?lm?yorum, kat?lmama e?ilimindeyim, kat?lma e?ilimindeyim, kat?l?yorum, kesinlikle kat?l?yorum".

Anahtar Kelimeler

KMO, Bartlett Testi, Yap? Geçerli?i, ?ç Tutarl?l?k, Cronbach Alfa, Denetim Oda?? Ölçe?i, Sa?l?k At?flar?.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Veri mevcut de?il.

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: Veri mevcut de?il.

Yaz??ma Adresi: Irmak Arslan (Sorumlu Yazar olarak belirtilmi?tir).

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i C Formu'nun Türkçe uyarlama çal??mas? 2013 y?l?nda tamamlanm??t?r. Ölçek, I. Dedecan'?n yüksek lisans tezi kapsam?nda haz?rlanm?? olup, akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m için YÖK Ulusal Tez Merkezi arac?l???yla eri?ilebilir durumdad?r.

Orijinal PDF doküman?na buradan ula??labilir: cok-boyutlu-saglik-denetim-odagi-olcegi-cbsdoo-c-formu-toad.pdf

Referanslar

Dedecan, I. (2013). Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i C Formu: Türkiye geçerlik-güvenirlik çal??mas? (Yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ?stanbul). Yüksek lisans tezine YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im sa?lanm??t?r.

Çok Boyutlu Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i (ÇBSDOÖ) C Formu Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

-E?er ?ansl?ysam hastal???m iyiye gidecektir.

-Hastal???m? etkileyen esas ?ey, benim kendimin ne yapt???md?r.

-Hastal???m?n iyile?mesi, ayn? kalmas? ya da kötüle?mesinde di?er insanlar büyük bir rol oynamaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM